

SARQAN

Ауданның қоғамдық-саяси апталық газеті

Газет 1933 жылғы мамырдан шығады • www.sarkan-gazeta.kz • e-mail: Igitan01@mail.ru • №42 (9596) 18 қазан 2024 ж.

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА» ҚОРЫНЫҢ ҚАРАЖАТЫНА СПОРТ ЗАЛЫ САЛЫНДЫ

Жетісу облысында «Қазақстан халқына» қоғамдық қорының қаражаты есебінен жаңа спорт нысаны қолданысқа берілді. Заманауи спортзал Панфилов ауданы Көктал ауылында есігін айқара ашты. Нысанның ашылу салтанатына Бейжіңде және Парижде өткен Олимпиада ойындарының күміс жүлдегерлері Демей Жадыраев пен Нұрбақыт Теңізбаев қатысты, — деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасының мәліметіне қарағанда, ауылдық елді мекендерде спорт объектілерінің қажеттілігін азайту бағытындағы жұмыстар шеңберінде өңірде «Қазақстан халқына» қорының қаражаты есебінен модульдік үлгідегі жылдам тұрғызылатын спорт кешендерін салу жобасы басталды. Осыған сәйкес

Көктал ауылында ангар үлгісіндегі жаңа спорт залы салынды. Онда командалық спорт түрлерімен айналысуға барлық жағдай жасалған. Нысанның жалпы ауданы — 1300 шаршы метр.

Көктал — ауданның ең үлкен ауылдық елді мекені, мұнда 10 мыңнан астам адам, ал ауылдық округте 12 282 адам тұрады.

—Ауылымызда халық тығыз қоныстанғанына қарамастан, бізде бұған дейін спорт кешені болған жоқ. Балалар жаттығуға көрші ауылдарға баратын. Енді өзіміздің заманауи спорт залымыз бар. Бұл — бәріміз үшін де қуаныш, — деді жергілікті тұрғын Сайлау Солтанқұлов.

Мемлекет қолдауының арқасында жуырда Панфилов ауданының Үшарал ауылында жаңа спорт кешені ашылады.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

► Мәселе

2022 жылы облыс бойынша 15 апаттық көпірге жөндеу жұмыстарын жүргізу үшін жобалық-сметалық құжаттама әзірленген. Биыл соның екеуі қолданысқа беріледі. Олар — Сарқан ауданындағы Лепсі өзені арқылы өтетін және Қаратал ауданындағы суару каналынан өтетін көпірлер.

ЕЛ ТІЛЕГІ ЕСКЕРІЛДІ

Мұқан Төлебаев атындағы ауылдағы Лепсі өзені арқылы өтетін көпір кеңестік кезеңнен бері бар. Бірақ соңғы жылдары әбден тозығы жетіп, істен шығуға таяған. Көпір апатты жағдайда тұрғандықтан облыс әкімімен кездесуде тұрғындар мәселені тез арада шешу қажет екенін айтқан. Себебі, бұл Мұқан Төлебаев, Шұбартүбек және Үлгі елді мекендерін орталықпен жалғастырып тұрған маңызды өткел. Халықтың сұранысы бойынша аймақ басшысы көпір құрылысын тез арада жөндеу қажеттігін сала мамандарына тапсырған. Осылайша халық үніне құлақ асып көпір құрылысының жұмысын жедел бастап кетті.

Жоба жұмысы 2023 жылдың маусым айынан басталды. Мұнда тапсырыс беруші «Жетісу облыстық жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы» мемлекеттік мекемесі. Құрылыстың бас мердігері «ЖОЛ» ЖШС, техникалық қадағалауды жүзеге асыратын ұйым «Аймереке» ЖШС, жобалаушы «CRB Construction» ЖШС. Жобаның жалпы құны 947,5 млн. теңгені құрайды. Қазір жұмыс 35 пайызға орындалып, бірінші және төртінші тіреулерге монолитті бетон құрылысы аяқталған. Жаңа көпірде жарықтандыру, жаяу жүргіншілер жолы да жасалуда. Қазір құрылыс алаңында 25 маман, 13 техника жұмыс істеуде.

Мұқан Төлебаев атындағы ауылдың тұрғындары құрылыс барысын жіті қадағалауда. Сондықтан да мердігер жұмысты биыл аяқтауды жоспарлап отыр.

Еңлік КЕНЕБАЙ.

БАСПАСӨЗ - 2025

Құрметті оқырмандар! Аудан тынысымен танысып, осы өңірдің өткені, бүгіні және келешегі жайындағы тарихи, танымдық және сараптамалық мақалалармен апта сайын жүздерсіңіз келсе **SARQAN** газетіне келер жылға жазылыңыз!

Газетке жазылу ҚАЗПОШТА аудандық бөлімшесінде және аудандық газет редакциясында жүргізіледі.

Зейнеткерлер үшін
индексі 35202,
жылдық бағасы - 3915,2 теңге.

Жеке жазылушылар үшін
индексі 65202, жылдық бағасы -
4915,2 теңге.

Мекеме-ұйымдар үшін
индексі 15202, жылдық бағасы -
5915,2 теңге.

В "Жонгар-Алатауском" нацпарке высадили зеленый островок

В рамках общенациональной экологической акции «Таза Қазақстан» в национальном парке было высажено более 50 саженцев хвойных и лиственных пород.

«Идея увеличения лесных массивов должна стать по-настоящему народной. По этой теме нужно организовать серьезную информационно-разъяснительную работу среди граждан», - сказал в своем сентябрьском Послании народу Казахстана «Справедливый Казахстан: закон и порядок, экономический рост, общественный оптимизм» Глава государства Касым-Жомарт Токаев.

Из девяти названных направлений развития республики на ближайшую перспективу Президент страны посвятил седьмое из них улучшению экологической ситуации и культивированию бережного отношения к окружающей среде. При этом общенациональная экологическая акция «Таза Қазақстан» должна стать не разовой кампанией по уборке мусора и посадке саженцев, а фундаментальной программой экологического мировоззрения всех казах-

станцев.

Наш «Жонгар-Алатауский государственный национальный природный парк» был создан с целью сохранения и воспроизводства животного и растительного мира. Ежегодно в парке проводятся различные экологические акции с целью привлечения большого количества местных жителей из числа населения Сарканского и Алакольского районов к сохранению природы. Одна из таких природоохранных акций — «Жасыл жапырақ».

В 2024 году это мероприятие мы проводили в рамках общенациональной экологической акции «Таза Қазақстан». На территории Лепсинского сельского округа было высажено около 50 саженцев хвойных и лиственных пород. В посадке приняли участие волонтеры школьного лесничества, школьники, сотрудники национального парка, работники музея и местное население. В ходе одной акции

своими усилиями мы создали небольшой зеленый островок, но радует то, что в целом по области под эгидой «Таза Қазақстан» на сегодняшний день посажено уже более 30 тысяч саженцев.

Р. САМИГУЛОВ,
лесничий Лепсинского лесничества Лепсинского филиала РГУ «Жонгар-Алатауский ГНПП».

Источник фото:
Дмитрий ЕРОФЕЕВ.

Сыбайлас жемқорлық

Берекелі әрі әділетті қоғам әрбірімізден бастау алады

Еліміздің өсуіне, өркендеуіне мүмкіндік бермейтін сыбайлас жемқорлықпен күрес қазіргі таңда мемлекеттік саясаттың басым бағыттары болып табылады. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев "Жемқорлықтың барлық түрімен ымырасыз күрес – мемлекетіміздің одан әрі дамуының басымдығы. Парарқорлық, тамыр-таныстық, қоңырау шалу арқылы мәселе шешу және тағы басқа келеңсіздіктер жылдар бойы азаматтардың мемлекеттік институттарға деген сеніміне селкеу түсіргенін білесіздер. Осы орайда халықтың әділдікке деген үміті азая бастады,- деген болатын. Өз сөзінде Президент жемқорлыққа итермелейтін жүйелі себептер мен жағдайларды жою аса маңызды екенін атай келе, жоғары лауазымды тұлғалар арасындағы сыбайлас жемқорлықты анықтауға және оның жолын кесуге баса мән бердің маңыздылығын тілге тиек еткен болатын.

кеселдің жолын кесуге біршама батыл қадамдар жасалды.

Сондай-ақ өзіміздің өңірімізде де осынау кеселдің алдын алу жұмыстары жүргізілуде. Атап айтқанда аудан әкімдігінің жанында сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі ведомствоаралық комиссиясы құрылып, комиссияның биылғы жылға жұмыс жоспары 2023 жылдың 27 желтоқсанында бекітілген болатын. Осы орайда комиссия тарапынан атқарылып жатқан жұмыстарға тоқталсақ.

Адалдық пен парасаттылық қағидаттарын нығайту мақсатында «Парасаттылық пен адалдық – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың басты бағыттары» атты акциясы аясында Сарқан ауданы бойынша іс-шаралар жоспары құрылып, жоспар аясында түрлі деңгейде 48 іс-шара өткізілді. Атап айтсақ, сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мақсатында заңнама талаптарын сақтаудың маңыздылығы туралы -7 дөңгелек үстел, ауылдық округ әкімдерімен-8 семинар, мемлекеттік қызметшілермен-12 семинар өткізілді. Сонымен қатар, 97 мемлекеттік қызметшілер арасында сауалнама өткізілді. 2024 жылы 30 мамыр күні ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің тапсырмасымен «Халық заңгері» жалпы республикалық акциясы өткізіліп, заңгерлер заң аясында халыққа түсіндіру жұмыстарын жүргізді.

Жыл сайынғы Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне объективтілік, сенімділік,

айқындық, жан-жақтылық қағидаттарына ішкі талдау жүргізіледі.

Аудан бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы - 27 билборд ілініп, әр мемлекеттік мекемелердің қабырғаларында «Пара беру бостандықтан айырады және бұлңғыр болашақ» тақырыбында 98 плакат ілінді.

Өңірдегі мемлекеттік қызметшілердің адалдық пен парасаттылық қағидаларын ұстануы бойынша пікірін көрсететін халықпен, жастармен, ардагерлермен, мәдени қызметкерлермен 2 әлеуметтік интервью жазылып, 8 видеоролик әлеуметтік желіге шығарылды.

Жалпы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, көзделген мақсаттарға қол жеткізу үшін жұмыстың орындалуы тұрақты бақылауда екенін атап өткім келеді.

Салдарымен емес себебімен күресу қашанда жеңілірек. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, ағарту шаралары жүйелі түрде жүзеге асуда. Аудан халқының құқықтық мәдениетін арттыру, қоғамда сыбайлас жемқорлық пен құқық бұзушылықтың алдын алу, құқық бұзушылықтарға «нөлдік» төзімділікті қалыптастыру мақсатында біршама жұмыстар ұйымдастырылып өткізілуде. Сонымен қатар сыбайлас жемқорлық деңгейін төмендету, жалпықоғамдық тәрбиешілікті қалыптастыру мақсатында бірқатар ақпараттық-түсіндіру жұмыстары жүргізілді.

Биыл БАҚ қызметкерлерін марапаттау рәсімінде Президент Қасым-Жомарт

Тоқаев сыбайлас жемқорлыққа қарсы барлық деңгейде қарқынды жұмыс қолға алынғандығын айта келе "Біз әр салада заң үстемдігін қамтамасыз ету үшін нақты шаралар қабылдап жатырмыз. Қазақстан – құқықтық мемлекет. Ал кез келген құқықтық мемлекетте азаматтар мен институттардың барлығы заңдарды, ережелер мен нормаларды мүлтіксіз сақтауға тиіс. Қоғамдағы қарама-қайшылықтар мен келіспеушіліктер ұлттық заңнамаға және негізгі халықаралық нормаларға сәйкес шешілуі керек. Бұл – мен үшін мызғымас ұстаным. Сонда ғана біз берекелі және әділетті қоғам құрамыз. Сондықтан Заң мен тәртіп қағидатын баршаға және әрбір адамға бірдей мүмкіндік беретін Әділетті Қазақстанды құру үшін берік іргетас деп қараған жөн. Біз, ең алдымен, жемқорлықты түбірімен жоюымыз керек. Мен осы мәселеге айрықша мән беремін. Біз қоғамда бұл кеселдің бар екенін жасырмаймыз. Қайталап айтамын: жемқорлық – кесел. Біз тұтас қоғам болып оған қарсы тұруымыз керек. Сонда ғана нәтиже болады", - деген болатын Мемлекет басшысы. Осы орайда аталмыш кеселге қоғам болып қарсы тұрудың кез келген шарадан нәтижелі болатындығын баса айтқым келеді. Әрбір саналы адам қоғамдағы бармақ басты, көз қыстылыққа қарсы тұрса Әділетті Қазақстанның берік іргетасы қаланар еді.

Асхат ҚАЛИАСҚАРОВ,
Сарқан ауданы әкімінің міндетін атқарушы.

Балуандар белдесті

9-10 қазан аралығында Сарқан қаласында қазақ күресінен облыстық бұқаралық-спорттық іс-шараларды өткізу орталығының қызметкерлері арасындағы турнир өтті. Турнирді өткізудегі басты мақсат - қызметкерлер арасында достық, ұжымдық қарым-қатынасты нығайту.

Аудандық балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінде өткен білектілер мен жүректілер жарысына облысымыздың 8 ауданы, 2 қаласынан келген балуандар бақ пен бап сынады. Қазақтың ұлттық биімен бастау алған турнирді құттықтау сөзімен Сарқан ауданы әкімінің орынбасары Алмас Байғұнысов, облыстық бұқаралық-спорттық іс-шараларды өткізу орталығының директоры Рүстем Қалиев салтанатты түрде ашып, барша қатысушыларға сәттілік тіледі.

Сонымен тартысты өткен жарыста "Жеңіске деген жігері" үшін номинация бойынша Талдықорған қаласының палуаны «САДЫР» лақап атымен Құрманғалиев Ермек марапатталды. Турнирде жүлделі 3 орынды «НАЙМАН» лақап атымен Сарқан ауданының спорт нұсқаушысы Бекмолданов Нұржан және «БАРЫС» лақап атымен Ескелді ауданының спорт нұсқаушысы Орынбасар Диас иеленсе, 2 орынға «ӘШІКЕН» лақап атымен Қаратал ауданының спорт нұсқаушысы әрі ең үлкен балуан Дюсекенов Арай тұрақталды. Ақтық сында топ жарған кербұлақтық балуан Дидар Жанпейсов бұқаралық спорттың арнайы дайындаған чемпиондық белбеуіне ие болып, мерейі үстем болды. Жеңімпаздарға мадақтама қағазы мен бағалы сыйлықтар табысталды.

Жақсылық ЖОМАРТҰЛЫ.

ЖЕТІСУДА ТАЗАЛЫҚ ШАРАЛАРЫ ЖАЛҒАСЫП ЖАТЫР

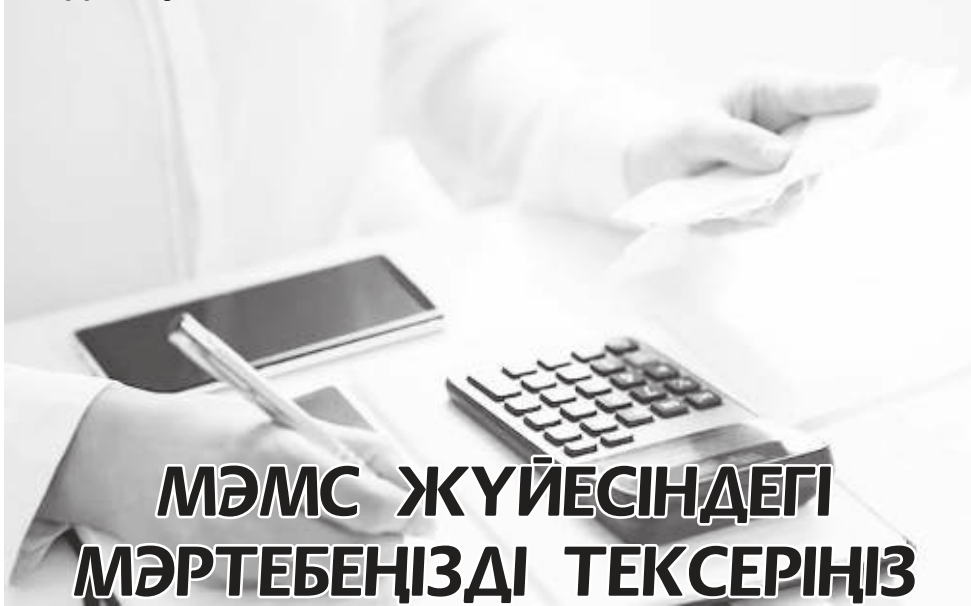

Жетісу облысы бойынша 6 сәуір мен 15 қазан аралығында «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында экологиялық акцияларға жалпы 205 мыңнан астам адам атсалысты.

Облыс бойынша «Киелі мекен», «Қызыл тас – тасбақа», «Таза кәсіп - Таза аймақ», «Жинаquest» экологиялық акциялары мен «Таза аула, таза көше» байқаулары ұйымдастырылды.

Эко-шараларға облыс тұрғындары, кәсіпорындар мен мекеме қызметкерлері, волонтерлер, жастар, шағын және орта бизнес, медицина, білім, мәдениет және спорт саласының өкілдері қатысты. 1 729 техника жұмылдырылды. Нәтижесінде 8 208 тонна қоқыс шығарылды, 2 265 км арық желісі тазаланып, облыс аумағында 31 811 түп көшет отырғызылды.

• Денсаулық

МӘМС ЖҮЙЕСІНДЕГІ МӘРТЕБЕҢІЗДІ ТЕКСЕРІҢІЗ

Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорында салық төлеушілер кабинетінің қолданушыларына МӘМС жүйесіндегі ағымдағы мәртебелерін және төлемдердің тұрақтылығын тексеруді ұсынатын SMS-хабарламалар жіберілетіні хабарланды. Бұл шаралар МӘМС жүйесіндегі сақтандыру мәртебесін жоғалтудың алдын алу үшін жасалып отыр.

Егер азаматтың мәртебесі «сақтандырылмаған» деп көрсетілсе, не істеу керек?

Бірінші. Қызметкер жұмыс берушінің есепшісіне хабарласып, төлемдердің уақытылы жүргізілгенін тексеруі керек.

Екінші. Жеке кәсіпкер немесе дербес төлеуші төленбеген айлар үшін жарналарды анықтап, Kaspi.kz, Halyk, BCC.KZ мобильді қосымшалары арқылы төлеуі қажет.

Қосымша кеңес алу үшін Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына сайт (<https://msqory.kz/>), телеграм-бот (<https://t.me/SaqtandyryBot>), e-Өтініш платформасы (<https://eotinish.gov.kz/>) арқылы өтініш қалдыруға болады.

Айта кетейік, ҚР «МӘМС туралы» заңының 14-бабының 7-тармағына сәйкес, жұмыс берушілер мен салық агенттері қызметкерлерге, оның ішінде азаматтық-құқықтық шарт бойынша жұмыс істейтіндерге ай сайынғы аударымдар мен жарналар туралы хабарлауға міндетті.

«Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры»
КЕАҚ Жетісу облысы бойынша филиалы.

Роль витамина В1 - бенфотиамин в организме человека

Тиамин – является водорастворимым витамином из группы В. Бактерии, грибы, и растения способны самостоятельно синтезировать тиамин В1, но люди подобным качеством не обладают и поэтому нуждаются в поступлении в организм человека с пищей. В организме превращается в биологическую активную форму – тиамин пирофосфата. Он стал одним из первых открытых синтезированных витаминов. Недостаток витамина В1 – тиамин известен как болезнь Бери-бери, клиника которой проявляется как в параличи и отёках.

Тиамин должен поступать с пищей в достаточном количестве. Норма витамина В1 – 1,3 мг для мужчин и 1,1 мг для женщин. Продукты, содержащие витамин В1 – тиамин – цельное зерно, бобовые, яйца, печень и дрожжи. В развитых странах причиной недостатка витамина В1 с пищей является хронический алкоголизм, ожирение. В развивающихся странах причиной недостатка витамина В1 является недоедание – голод.

Клиника недостатка витамина В1 – тиамин: общая слабость и снижение рефлексов, периферическая полинейропатия.

Неврологические симптомы: симметричное поражение чувствительных и двигательных нервов особенно в нижних конечностях, энцефалопатия Верника (Синдром Верника – Корсакова) данное заболевание характеризуется сочетанием рвоты, нарушением зрения и психоз.

Кардиологические симптомы: включают в себя повышенный сердечный выброс, тахикардию, периферические отёки и боль в груди, достигающие степени сердечной недостаточности. Лечение высокими дозами внутривенного тиамин (вит. В1) может привести к быстрому улучшению симптоматики у больного. А также неврологические симптомы тоже быстро

приводят к улучшению больного.

Недостаточность тиамин при сердечной недостаточности: клиника бери-бери, включающая отёки, кардиомегалию и сердечную недостаточность на фоне высокого сердечного выброса напоминает проявление сердечной недостаточности. При лечении внутривенного больших доз тиамин 4,0-100,0 физ.р-р внутривенно 10 дней ФВ возросла уже через неделю (ФВ с 28% + на 11%) до (ФВ с 32% + 9%) И после дополнительных 6 недель перорального приёма тиамин во всей группе ФВ возросла на 27% (Shimon et.al.1995)

Применение бенфотиамин В1 при лечении диабетической нейропатии. Интересным методом лечения являются применение препаратов тиамин В1 (тиамин и бенфотиамин). Тиамин фосфат, биологическая активная форма тиамин В1 является кофактором транскетотазы, влияющей на эффективность пентофосфатного пути метаболизма. Активация данного фермента его кофактором, т.е. тиамин В1 позволяет ему увеличивать интенсивность гликолиза по пентозофосфатному пути при высоких концентрациях глюкозы.

Это позволяет подавить активность четырех опасных путей метаболизма глюкозы, то есть уровень полиола, гексозамина, протеинкиназы, С и конечных продуктов гликирование существенно снижается. Но к сожалению у больных сахарным диабетом постоянно имеется недостаточность тиамин-В1. Поэтому для больных сахарным диабетом крайне важно получать достаточное количество тиамин В1-тиамин.

С.ТУЛЕГЕНОВА,
врач-терапевт поликлиники ГКП
на ПХВ «Сарканская районная центральная больница».

ТІС ЕМДЕУ КІМДЕР ҮШІН ТЕГІН?

МӘМС бойынша сақтандырылған азаматтарға стоматолог қандай жағдайда тегін көмек көрсетуі тиіс?

Шұғыл жағдайда стоматологиялық қызмет 18 жасқа дейінгі балаларға, жүкті әйелдерге, ҰОС ардагерлеріне, зейнеткерлерге, 1, 2 және 3 топтағы мүгедектерге, «Күміс алқа» және «Алтын алқа» төсбелгілерінің иелеріне, атаулы әлеуметтік көмек алушыларға, инфекциялық, әлеуметтік мәні бар және қоршаған ортаға қауіп төндіретін аурулармен ауыратын науқастарға, мүгедек балаға немесе бірінші топтағы мүгедекке күтім жасайтын жұмыс істемейтін адамдарға тегін болып табылады. Осы санаттағы азаматтарға келесі көмек түрлері қолжетімді: - ауырсынуды басу - химиялық қатайтылған композиттік материалдардан жасалған пломбаны дайындау және салу; - ауырсынуды басу арқылы тіс жұлу;- периостотомия;- абсцесстерді ашу.

Ал жоспарлы түрде стоматологиялық қызметіне 18-жасқа дейінгі балалар мен жүкті әйелдер тегін жүгіне алады.

Жоспарлы түрде көрсетілетін көмек түрлері: - ауырсынуды басу арқылы тіс жұлу; - химиялық қатайтылған композиттік материалдардан жасалған пломбаны дайындау және салу.

Одан бөлек, жақ-бет аймағында туа біткен патологиясы бар балаларға арнайы ортодонтиялық пластина орнату бойынша стоматологиялық қызмет тегін көрсетіледі.

Стоматологиялық көмек алу үшін учаскелік дәрігердің жолдамасы қажет емес, тек жүрген тіс емханасы Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорымен шарт жасасқан болу керек. Жетісу облысы облысында МӘМС аясында қызмет көрсететін стоматологиялардың тізімін <https://msqory.kz/> сайтынан көре аласыздар.

«Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры»
КЕАҚ Жетісу облысы бойынша филиалы.

Жазатайым оқиғалардан абайсызда уланудың алдын алу

Өндірістегі жазатайым оқиғалардың (жарақаттану, абайсызда улану) әр түрлі болуы жұмыс сипатына, жұмыс орнына, зиянды өндірістік факторларға және тағы басқа да нақты еңбек жағдайларына байланысты.

Өндірісте жарақаттанудың себептерін үш түрге бөлуге болады:

1. Техникалық - технологиялық процестердің «кемшіліктеріне» байланысты қауіпсіздік талаптарын бұзу. Оларға жұмыс аймағындағы ауаның зиянды заттармен шамадан тыс ластануы сияқты санитарлық-гигиеналық нормалардың бұзушылықтары, жеткіліксіз немесе ұтымсыз жарықтандыру, шу деңгейінің жоғарылауы, діріл, қолайсыз метеорологиялық жағдайлар жатады.

2. Ұйымдастырушылық - кәсіпорындардың жұмыс орнында еңбекті ұйымдастыру деңгейіне байланысты. Оларға мыналар жатады: технологиялық процестің, жұмыс орындарын ұстау ережелері мен нормаларының бұзылуы, жұмысшылардың еңбек қауіпсіздігі тәсілдеріне оқытудағы кемшіліктер; қауіпті жұмыстарды техникалық қадағалаудың әлсіздігі және қауіпсіздік техникасының ең маңызды бұзушылығы - қызметкерлердің жеке қорғаныш құралдарын қолданбауы.

3. Жеке (психофизиологиялық) себептер - шартты түрде физикалық және жүйке-психикалық жүктемелер, қызметкердің қателесіп әрекет жасауына алып соғатын шамадан тыс жұмыс істеуі жатады. Адам көру, есту, тактильді анализаторлардың шаршауынан стресстік жағдайларға және сырқаттануға әкелетін шамадан тыс физикалық жүктемелерге байланысты әрекеттерін тиісті түрде жасамайды.

• Жазатайым оқиғалардың барлығы дерлік бірқатар себептерден, бірақ ең алдымен жол берілген еңбекті қорғау талаптарының, санитарлық ережелердің бұзушылықтарынан туындайды.

• Сондай-ақ, «адам факторымен» (тікелей орындаушының әрекеттері); жұмысты ұйымдастырумен (бірлескен орындаушылардың - жұмысшылар мен жұмыс берушінің әрекеттері) байланысты факторларды ажырату маңызды.

• Бірақ кез-келген жағдайда, жазатайым оқиғаға себепші - әрекеттерін тиісті түрде жасамаған адам болып табылады. Жазатайым оқиға тек техникалық себептерден орын алмайды, өйткені жазатайым оқиға тек дұрыс емес жасалған әрекеттер мен олардың салдары арасындағы аралық кезең болып табылады. Себептерді техникалық, ұйымдастырушылық және жеке себептерге бөлу жазатайым оқиғаның себептерін анықтауға және жол бермеу үшін қажетті шараларды қабылдауға мүмкіндік береді.

• Еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі барлық ұйымдастырушылық-техникалық іс-шаралардың негізі жұмыс орындарында ластануы заттар концентрациясының, шу, діріл деңгейлерінің артуы, желдету жүйесінің тиімсіз жұмысы сияқты қауіпті факторларды, оларды жою жөніндегі шараларды өзірлей отырып анықтау мақсатында профилактикалық шараларды, оның ішінде өндірістік бақылаудың ұйымдастырылуын қамтамасыз ете отырып, өндірістегі жазатайым оқиғалардың ықтимал тәуекелдерін және қауіптілігін талдау болып табылады. Өйткені, кез-келген өндірістегі ең басты мақсат - жұмысшылардың денсаулығын сақтау.

Р.ОРЫНБЕКОВА,
Сарқан аудандық СЭББ жетекші маманы.

Книга - долгожитель семьи

А мы решили заглянуть в волшебный мир домашних библиотечек, к нашим активным, а также старейшим читателям нашего села, познакомиться с книгами – долгожителями семьи. Зачастую читатели становятся, не по призванию, а по зову души. Потому, что человеку это жизненно необходимо. Без чтения книг нет настроения, нет стремления к чему-то новому, появляются пустота в душе. Это поймет только настоящий читатель, ценитель и любитель книг. И в наше информационное время есть люди, которые не могут жить без книг. Так и Галина Александровна Никонова ни одного дня не проходит у нее без чтения. Про эту удивительную женщину можно сказать словами известной песни «не стареют душой ветераны...» Она посещает все культурные мероприятия в школе. Долгие годы посещала сельскую библиотеку, пока она существовала на селе. И сама работала библиотекарем в сельской библиотеке. Несмотря на почтенный возраст, Галина Александровна много читает, занимается рукоделием. Любит читать женские, исторические романы. Галина Александровна читает не только сама, но и привила любовь к чтению своим детям, внукам, а сейчас и правнукам. Пронесла любовь к книге на протяжении всей жизни. Она рассказывает, как зачитавшись интересной книгой, не может от нее оторваться. Более 40 лет своей жизни посвятила она учительскому делу – преподаванию русского языка и литературы в школе. Трудное довоенное и послевоенное детство, не всегда в жизни складывалось гладко, но и сегодня этой женщине еще многое по плечу. Много старых книг сохранилось в домашней библиотечке: «Улица младшего сына», Льва Кассиля, написанная в 1949 году, «Поднятая целина» Михаила Шолохова, 1934 год издания, Максима Горького «Детство», 1948 год и много дет-

Дом, где живут книги, всегда особенно пахнет. И запах этот ни с чем не перепутаешь – даже с закрытыми глазами поймешь, куда ты попал. И каждый житель этого дома – со своим особенным характером и внешностью – ждет именно тебя. Заходи почаще в библиотеку, чтобы найти новых друзей, чтобы побыть наедине с собой и заглянуть в волшебный и сказочный книжный мир.

ских изданий, которые она перечитывает и советует прочитать знакомым. Далеко за полночь горит свет в ее окне. Она вновь и вновь вместе с героями переживает жизненные невзгоды, расследует происшествия, путешествует по стране и миру.

Зайдя в дом Валентины Алексеевны Лейбутиной, услышишь сладковатый запах с нотками ванили, привкус персиковой косточки, если ее раскусить. Этот своеобразный запах долго хранившихся книг хочется вдохнуть, взять книгу, быстро пролистать страницы, позволяя себе нежиться в легком ароматном ветерке. И чувствуешь такое умиротворение. Кто бы, что не говорили, бумажные книги душевнее электронных: их можно трогать, полистать, понюхать. Неважно, старая книга или новая – она имеет свой запах. Причем вполне приятный. В этом доме большая домашняя библиотека собиралась годами. Валентина Алексеевна приобретала литературу в книжном магазине, хранятся дарственные книги, не просто хранятся, их берут читать друзья, коллеги, соседи, так как здесь много ценных и редких книг.

По профессии Валентина Алексеевна учитель начальных классов. Вся ее жизнь связана с книгой: и по работе, когда учила

малышей познавать первые азы, и когда брала в руки любимую книгу и читала, перечитывала, потом шла в библиотеку, чтобы поменять книгу на другую. Несколько лет посвятила библиотечному делу, работала в сельской библиотеке. С ранних лет любит читать. Что касается ее литературных предпочтений, то можно сказать она «всеядна»: русские и зарубежные детективы, историческая проза, любовные романы, фантастика, отечественная литература и, конечно, вечная классика. Эта интересная, мудрая собеседница, оптимистка по жизни, с ярким чувством юмора. Мы часто ставим ее в пример нашим читателям как образец любознательности, тренировки памяти и остроты ума. Любимые книги в этой семье «Унесенные ветром» М. Митчелл, произведения А.Дюма, Ш.Бронте Джейн Эйр, «Путь Абая» М. Ауэзова, произведения киргизского писателя Ч. Айтматова.

«Литературе также нужны талантливые читатели, как и талантливые писатели» - говорил Самуил Маршак. В нашем селе есть талантливые читатели. Они разные по возрасту, роду деятельности, увлечениям и интересам, но их объединяет любовь к книге и чтению.

В домашней библиотеке Никоноренко Любовь Михайловны пахнет восточны-

ми пряностями, спелой вишней. Любовь Михайловна активный человек, всегда приветливый, заряжающий всех хорошим настроением и оптимизмом. Она считает, что книга для человека является настоящим и верным другом, с которым можно скоротать часы свободного времени. В их семье хранят и читают книгу «Большая хрестоматия для начальных классов», в которой стихи, рассказы, сказки для детей. Книга очень дорога для всей семьи. На произведениях из этой книги вырастали дети, теперь читают внуки. Много литературы по специальности, ведь Любовь Михайловна по профессии учитель начальных классов. Самая старая книга на семейной книжной полке была издана в 1955 году. Это избранная лирика человека эпохи Возрождения, первого гуманиста Италии, Франческо Петрарка. Очень интересно и трогательно рассказало о книге Эно Рауд «Муфта, Полботинка и Моховая борода» Ульяна, внучка Любовь Михайловны: «Интересная, познавательная, добрая! Все приключения начинаются с ДРУЖБЫ! Встретились, поняли друг друга, подружились! Эта книга этим и прекрасна, потому что учит дружбе, пониманию, взаимовыручке!». Оказывается, эту книгу подарила ей бабушка, с тех пор книжка хранится в библиотеке. Это произведение для нее стало одним из любимых. Ульяна много читает. Среди любимых авторов называет Джоан Роулинг, Д. Дефо, Д. Свифта. Бабушка Ульяны очень трогательно относится к своим книгам: любовно перелистывает их, протирает пыль, перечитывает страницы. И можно с уверенностью сказать, что сберегая семейные традиции, Ульяна тоже сохранит эти книги.

Книги считают самым великим изобретением человека. Они передают знания от поколения к поколению. Если с книгой обращаться бережно, то она будет служить долго, принесет пользу многим людям.

А как вы обращаетесь с книгами?

Н. КОВАЛЕНКО,
библиотекарь СШ Теректі с ДМЦ.

ҚЫЛЫШ

Қару – атадан балаға мұра болып қалып отырған. Қазақ сарбазының соғыс қаруы негізінен бес түрге бөлінеді. Бұл олардың бірін-бірі ауыстыра алмайтын тек өзіндік жеке қызметіне байланысты. Ату үшін – садақ, түйреу үшін – найза, кесу үшін – қылыш, шабу үшін – айбалта және соққы қаруы – шоқпар. Қолбасшылар соғыс жүйесін ойластырғанда осы қару түрлерінің ерекшеліктерін ескере отырып, ол қаруларды мейлінше ұтымды пайдалануға негіздеген. Сонымен қатар соғыс қарулары әскери лауазымдарды белгілеу, әртүрлі символдық мағынада да қолданылған. Мысалы, қазақ хандарын ақ киізге көтергенде олардың белдеріне қылыш

байласа, түрік қолбасшылары дәреже ретінде шоқпар ұстаған. Ал байрақ тағылған найза көп халықтарда әскербасшылық белгі.

Осы орайда Сарқан ауданы тарихы музейінің экспозиция залында тұрған 18 ғасырдың қару үлгісі қылыш кешегі 1640 - 1730 жылдарындағы аралықта болған Аңырақай, Орбұлақ шайқастарында қазақтар жоңғарлардың естерінен тандыра күшті соққы берген қару - жарақтың бір түрі. Қазақ қылышы – басы бір жүзді, сыртына қарай қайқылау болып келетін кесу қаруы. Басының қайқылау болуы қылыштың кесу күшін күшейтеді. Қарсыласын шауып түсіруге ыңғайлап, болаттан жасалған өткір жүзді, ұзындау келген, тұтқалы имек қару, 1881жылдары қолданған казак үлгісі, Кавказ типіндегі Эфес. Сабы ағаштан жасалған, төменгі және жоғарғы бөліктері түсті металдардан жасалған. Қылыштың қабы ағаштан жасалған, былғары жабылған, жез құрылғысы бар: аузы, ұшы және дөңес жағында белдікке арналған сақина.

Жауынгер халқымыз "аттың жалында, түйенің қомында" жүріп, "ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен" Алтай мен Атырауға дейінгі ұлан-ғайыр даланы асқан ерлікпен қорғап қалды. Сондағы бір серігі осы бес қаруы еді. "Ер қаруы - бес қару" демекші, бесқаруымызды біле жүрген артық болмас.

С. ЕРЖАНОВ,
Сарқан ауданы тарихы музейінің
қор сақтаушысы.

Табысты тіл саясаты – бірлік пен татулықтың негізі

Мемлекеттік тіл саясаты қоғамда тілдік ортаны қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Оның мақсаты мемлекеттік тілді нығайту және қорғау, сондай-ақ көптілділік пен мәдени әртүрлілікті сақтауға жәрдемдесу болып табылады. Табысты тіл саясатын іске асыру азаматтардың әлеуметтік және тілдік интеграциясын қамтамасыз етуге, сондай-ақ қоғамның мәдени деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Табысты тіл саясатының негізгі аспектілерінің бірі мемлекеттік тілдің мәртебесі мен функцияларын, сондай-ақ азаматтардың тілді қолдану саласындағы құқықтары мен міндеттерін айқындайтын тіл заңнамасын қабылдау болып табылады. Тілдік заңнаманың болуы тілдік айырмашылықтарға байланысты қақтығыстардың алдын алуға көмектеседі және әртүрлі тілдік қауымдастықтардың бейбіт өмір сүруіне ықпал етеді.

Табысты тіл саясатының маңызды аспектісі-білім беру.Барлық азаматтар үшін мемлекеттік тілде білім беру мүмкіндіктеріне тең қолжетімділікті қамтамасыз етуге тиіс. Мемлекеттік тілде оқыту ұлттың мәдени мұрасы мен лингвистикалық бірегейлігін сақтауға ықпал етеді.Жалпы, табысты тіл саясаты әлеуметтік интеграцияға, мемлекетті нығайтуға және мәдени әртүрлілікті қолдауға ықпал етеді. Тіл саясаты саласындағы сауатты әзірленген стратегия қоғамға жаһандану сын-қатерлерімен тиімді күресуге және әлемдік аренада өз ұстанымын нығайтуға мүмкіндік береді.

Мемлекеттік тіл қоғамдағы бірлік пен келісімнің негізі болып табылады. Ол әртүрлі мәдениеттер мен ұлттардың азаматтары арасындағы қарым-қатынас пен өзара түсіністікті қамтамасыз ете отырып, ұлттық бірегейлікті қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.Мемлекеттік тіл ресми құжаттардың, заңдардың, оқу материалдарының және қоғамдық өмірдің басқа да салаларының тілі болып табылады. Ол сондай-ақ білім беруде, мәдениетте және ғылымда маңызды рөл атқарады, ұлттық мұра мен сәйкестікті сақтауға ықпал етеді.

Алайда, мемлекеттік тілді тану басқа тілдер мен мәдениеттерді басуды білдірмейтінін есте ұстаған жөн. Барлық азаматтардың ана тілін пайдалану құқығын сақтай отырып, қоғамдағы тілдер мен мәдениеттердің әртүрлілігін сақтау және дамыту үшін жағдай жасау маңызды.Осылайша, мемлекеттік тіл қоғамдағы бірлік пен келісімді қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Ол ұлттық бірегейлікті нығайтуға ықпал етеді, әртүрлі мәдениеттер мен ұлттар арасындағы қарым-қатынас пен өзара түсіністікті қамтамасыз етеді. Барлық азаматтардың ана тілін пайдалану және мәдени бірегейлігін сақтау құқығын сақтай отырып, мемлекеттік тілді қолдау және дамыту маңызды.

А. АРГЫНБАЕВА,
"Тіл" оқу әдістемелік орталығының Сарқан аудандық филиалы мұғалімі.

АУДАНДЫҚ САЙЛАУ КОМИССИЯСЫНЫҢ ҚАУЛЫСЫ

№ 1 бірмандаттық аумақтық сайлау округі бойынша Сарқан ауданы мәслихатының шығып қалған депутатының орнына сайлауды тағайындау туралы

«Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық Заңының 14-бабының 2-3) тармақшасына, 1-тармағының 4) тармағына, 101-бабының 3-1 және 6-тармақтарына сәйкес және «Мәслихаттардың шығып қалған депутаттарының орнына сайлауды бір мезгілде өткізу күнін келісу туралы» Қазақстан Республикасы сайлау комиссиясының 2024 жылғы 6 қыркүйектегі №39/47 қаулысы негізінде Сарқан ауданының комиссиясы ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. №1 бірмандаттық аумақтық сайлау округі бойынша Сарқан ауданының шығып қалған мәліхат депутатының орнына сайлау 2024 жылғы 8 желтоқсанға тағайындалсын.

2. Кандидаттарды ұсыну мерзімі 2024 жылғы 11 қазаннан 8 қарашаға дейін, кандидаттарды тіркеу мерзімі 2024 жылғы 13 қарашаға дейін белгіленсін.

3. Осы қаулыға қосымшаға сәйкес 2024 жылғы 8 желтоқсанға тағайындалған, Сарқан аудан мәслихатының шығып қалған депутатының орнына сайлауды әзірлеу мен өткізу жөніндегі негізгі іс-шаралардың Күнтізбелік жоспары бекітілсін.

4. Осы қаулы «SARQAN» аудандық газетінде және Сарқан ауданы сайлау комиссиясының интернет-ресурсында орналастырсын.

Төраға
Хатшы

М. Естеуов
Ш. Нурғалиева

АУМАҚТЫҚ САЙЛАУ КОМИССИЯЛАРЫ

Сарқан аудандық аумақтық комиссиясы

Орталығы: Сарқан қ., Қабанбай батыр к-сі 24 а, «Ардагерлер үйі», тел. 8 (72839) 2-19-96.

Комиссия төрағасы – Естеуов Муратбек Касымбекович;
Комиссия төрағасының орынбасары – Қабдолданова Салтанат Сакеновна;
Комиссия хатшысы – Нурғалиева Шолпан Каналовна;
Комиссия мүшелері: Маткаримов Нурахмет Жанахметович, Аскарова Айгуль Оразғалиевна, Баяхмет Гүлжан Ерғазықызы, Сыдыков Алмаз Сыдыкович.

Сарқан аудандық сайлау комиссиясы округтік сайлау комиссияларының құрамын жариялайды

Сарқан аудандық мәслихатының депутатын сайлау жөніндегі №1 сайлау округі

Сарқан қаласы, А.Атанов көшесі, 17, «Жетісу облысы білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Ақын Сара атындағы орта мектебі» КММ ғимараты, тел.8(72839)27259

Комиссия төрағасы – Серкебаев Серик Төлеуханович
Комиссия төрағасының орынбасары – Турарбеков Канат Турарбекович
Комиссия хатшысы – Токтарова Гульзат Жайлаухановна
Комиссия мүшелері – Тойшибаева Мадина Манаповна, Майтамбеков Ербол Кадырбекович

Сарқан аудандық сайлау комиссиясы учаскелік сайлау комиссияларының құрамын жариялайды

№ 347 учаскелік сайлау комиссиясы

Орталығы: Сарқан қ., А. Атанов к-сі 17, «Жетісу облысының білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Ақын Сара атындағы орта мектебі» КММ, тел. 8 (72839) 27259.

Комиссия төрағасы – Жилысова Сауле Толегеновна.
Комиссия төрағасының орынбасары – Есенгулова Нурзиля Бакытжановна.
Комиссия хатшысы – Жаркенова Шолпан Омисериковна.
Комиссия мүшелері: Станбеков Арман Армиявич, Байғанышева Баян Советбековна, Тукушев Арман Балтабекович, Орумбекова Назира Темирхановна, Блискельдинова Айнур Сабитовна, Бегимбай Дастан Ерланұлы

Сарқан аудандық мәслихатының депутатын сайлау жөніндегі округтік сайлау комиссиясының шекаралары

Сарқан аудандық мәслихатының депутатын сайлау жөніндегі №1 сайлау округі

Сарқан қаласы, А.Атанов к-сі, 17, «Жетісу облысының білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Ақын Сара атындағы орта мектебі» КММ, тел. 8 (72839) 27259

Шекарасы: №347 сайлау учаскесі

Сарқан ауданы бойынша сайлау учаскесінің шекарасы

№ 347 сайлау учаскесі.

Орталығы: Сарқан қ., А. Атанов к-сі, 17, «Жетісу облысының білім басқармасының Сарқан ауданы бойынша білім бөлімі» ММ «Ақын Сара атындағы орта мектебі» КММ, тел. 8 (72839) 27259.

Шекарасы: Сарқан қ., көшелер: Өл-Фараби 1-ден 101-ге дейін, Бөгенбай батыр 1-ден 197-ге дейін, Наурызбай батыр 1-ден 118-ге дейін, С. Нұрбеков 1-ден 87-ге дейін, Қарасай батыр 1-ден 55-ке дейін, Д. Нұрпейісова 1-ден 46-ға дейін, Некрасов 1-ден 29-ға дейін, Әйтеке би 1-ден 21-ге дейін, С. Асфендияров 1-ден 28-ге дейін, О.Бокеев 1-ден 32-ке дейін, Л. Асанова 1-ден 17-ге дейін, Т. Рысқұлов 1-ден 32-ге дейін, М. Маметова 1-ден 16-ға дейін, М. Ғабдуллин 1-ден 25-ке дейін, І. Жансүгіров 1-ден 68-ге дейін, Біржан сал 1-ден 30-ға дейін, Балұан Шолак 1-ден 13-ке дейін, Сүйінбай 1-ден 40-қа дейін, Ғ. Мұратбаев 1-ден 39-ға дейін, Ө. Молдағұлова 1-ден 38-ге дейін, С. Бейбарыс 1-ден 14-ке дейін, Н. Жөнкебаев 1-ден 45-ке дейін, Ер Тарғын 1-ден 8-ге дейін, А. Атанов 1-ден 43-ке дейін, К. Байсеитова 1-ден 22-ке дейін, А. Жубанов 1-ден 31-ге дейін, Панфилов 1-ден 48-ге дейін, Ө. Абайдільданов 1-ден 22-ге дейін, Щорс 1-ден 17-ге дейін, Б. Майлин 1-ден 27-ге дейін, Папанин 1-ден 16-ға дейін, Е. Сыпатаев 1-ден 15-ке дейін, Терешкова 1-ден 10-ға дейін.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ РАЙОННОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ

О назначении выборов депутата маслихата Сарканского района по одномандатному территориальному избирательному округу №1 вместо выбывшего

В соответствии с подпунктом 2-3) статьи 14, пунктом 4) пункта 1, пунктами 3-1 и пунктом 6 статьи 101 Конституционного закона Республики Казахстан «О выборах в Республике Казахстан» и на основании постановления Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан от 6 сентября 2024 года №39/47 «О согласовании даты одновременного проведения выборов депутатов маслихатов вместо выбывших» территориальная избирательная комиссия Сарканского района ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Назначить выборы депутата маслихата Сарканского района по одномандатному территориальному избирательному округу №1 вместо выбывшего на 8 декабря 2024 года.

2. Установить срок выдвижения кандидатов с 11 октября по 8 ноября 2024 года, срок регистрации кандидатов по 13 ноября 2024 года.

3. Утвердить Календарный план основных мероприятий по подготовке и проведению выборов депутата маслихата Сарканского района вместо выбывшего, назначенных на 8 декабря 2024 года, согласно приложению к настоящему постановлению.

4. Опубликовать настоящее постановление в районной газете «SARQAN» и разместить на интернет-ресурсе избирательной комиссии Сарканского района.

Председатель
Секретарь

М. Естеуов
Ш. Нурғалиева

ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ КОМИССИЯ

Сарканская районная территориальная комиссия

Центр: г. Саркан, «Ардагерлер үйі», ул. Кабанбай батыра, 24 а, тел. 8 (72839) 2-19-96.

Председатель комиссии – Естеуов Муратбек Касымбекович;
Заместитель председателя комиссии – Қабдолданова Салтанат Сакеновна;
Секретарь комиссии – Нурғалиева Шолпан Каналовна;
Члены комиссии: Маткаримов Нурахмет Жанахметович, Аскарова Айгуль Оразғалиевна, Баяхмет Гүлжан Ерғазықызы, Сыдыков Алмаз Сыдыкович.

Сарканская районная избирательная комиссия публикует состав окружной избирательной комиссии

Избирательный округ № 1 по выборам депутатов Сарканского районного маслихата

Центр: город Саркан, ул. А.Атанова, 17, КГУ «Средняя школа имени Акын Сара» ГУ «Отдел образования по Сарканскому району Управления образования области Жетісу», тел. 8 (72839) 27259.

Председатель комиссии – Серкебаев Серик Төлеуханович.
Заместитель председателя комиссии – Турарбек Канат Турарбекович.
Секретарь комиссии – Токтарова Гульзат Жайлаухановна
Члены комиссии – Тойшибаева Мадина Манаповна, Майтамбеков Ербол Кадырбекович.

Сарканская районная избирательная комиссия публикует состав участковой избирательной комиссии

Участковая избирательная комиссия № 347

Центр: город Саркан, ул. А.Атанова, 17, КГУ «Средняя школа имени Акын Сара» ГУ «Отдел образования по Сарканскому району Управления образования области Жетісу», тел. 8 (72839) 27259.

Председатель комиссии – Жилысова Сауле Толегеновна.
Заместитель председателя комиссии – Есенгулова Нурзиля Бакытжановна.
Секретарь комиссии – Жаркенова Шолпан Омисериковна
Члены комиссии: Станбеков Арман Армияевич, Байғанышева Баян Советбековна, Тукушев Арман Балтабекович, Орумбекова Назира Темирхановна, Блискельдинова Айнур Сабитовна, Бегимбай Дастан Ерланұлы.

Граница окружной избирательной комиссии по выборам депутата Сарканского районного маслихата

Избирательный округ № 1 по выборам депутатов Сарканского районного маслихата

Центр: город Саркан, ул. А.Атанова, 17, КГУ «Средняя школа имени Акын Сара» ГУ «Отдел образования по Сарканскому району Управления образования области Жетісу», тел. 8 (72839) 27259.

В границах: избирательного участка № 347

Границы избирательного участка Сарканского района

Избирательный участок № 347.

Центр: г. Саркан, ул. А. Атанова, 17, КГУ «Средняя школа имени Акын Сара», ГУ «Отдел образования по Сарканскому району Управления образования области Жетісу», тел.8 (72839) 27259

В границах: г. Саркан, улицы: Аль-Фараби с 1 по 101, Бөгенбай батыра с 1 по 197, Наурызбай батыра с 1 по 118, С. Нурбекова с 1 по 87, Карасай батыра с 1 по 55, Д. Нурпейісовой с 1 по 46, Некрасова с 1 по 29, Айтеке би с 1 по 21, С. Асфендиярова с 1 по 28, О. Бокеева с 1 по 32, Л. Асановой с 1 по 17, Т. Рыскулова с 1 по 32, М. Маметовой с 1 по 16, М. Ғабдуллина с 1 по 25, И. Жансугурова с 1 по 68, Биржан Сал с 1 по 30, Б. Шолак с 1 по 13, Суюнбая с 1 по 40, Г. Муратбаева с 1 по 39, А. Молдағұловой с 1 по 38, С. Бейбарыс с 1 по 14, Н. Жөнкебаева 1 по 45, Ер Тарғын с 1 по 8, А. Атанова с 1 по 43, К. Байсеитовой с 1 по 22, А. Жубанова с 1 по 31, Панфилова с 1 по 48, А. Абайдильданова с 1 по 22, Щорса с 1 по 17, Б. Майлина с 1 по 27, Папанина с 1 по 16, Е. Сыпатаева с 1 по 15, Терешковой с 1 по 10.

2024 жылғы 8 желтоқсанға тағайындалған Сарқан ауданы мәслихатынан шығып қалған депутатының орнына сайлауды әзірлеу мен өткізу жөніндегі негізгі іс-шаралардың КҮНТІЗБЕЛІК ЖОСПАРЫ

1. Сайлау округтерінің тізімін, олардың шекаралары мен аумақтық, округтік сайлау комиссияларының орналасқан жерлерін көрсете отырып, тиісті бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы
Сайлау тағайындалғаннан кейін он күн мерзімнен кешіктірмей 2024 жылғы 21 қазаннан кешіктірмей (14-б. 6-т., 22-б.)

2. Аумақтық, округтік сайлау комиссияларының құрамын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы

Сайлау тағайындалғаннан кейін он күн мерзімнен кешіктірмей 2024 жылғы 21 қазаннан кешіктірмей (13-б. 4-т., 15-1-б. 3-т.)

3. Сайлау учаскелерінің шекаралары туралы хабарды бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Сарқан аудан әкімдігі

Сайлау тағайындалғаннан кейін он бес күндік мерзім ішінде 2024 жылғы 26 қазаннан кешіктірмей (23-б. 5-т.)

4. Учаскелік сайлау комиссияларының құрамын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы

Сайлау тағайындалғаннан кейін он бес күндік мерзім ішінде 2024 жылғы 26 қазаннан кешіктірмей (17-б. 2-т.)

5. Бірмандаттық аумақтық сайлау округтері бойынша мәслихат депутаттығына кандидаттарды ұсыну және тиісті округтік сайлау комиссиясына заңнамада көзделген құжаттарды ұсыну

Азаматтар өзін-өзі ұсыну жолымен және саяси партияның, өзге де қоғамдық бірлестіктің тиісті филиалының (өкілдігінің), жоғары басшы органы

2024 жылғы 11 қазанда басталады және 2024 жылғы 8 қарашада сағат 18.00-де аяқталады (103-б.)

6. Мәслихат депутаттығына кандидаттардың оларға Қазақстан Республикасының Конституциясында және «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңында қойылатын талаптарға сәйкестігін белгілеу

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
Көзделген құжаттарды ұсынғаннан кейін (102-б., 103-б. 6-т.)

7. Тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну мерзімі басталатын айдың бірінші күніне активтер мен міндеттемелер туралы декларацияларды ұсыну

Кандидат және оның зайыбы (жұбайы)
Тіркелгенге дейін (104-б. 2-т.)

8. Мәслихат депутаттығына кандидаттарды тіркеу

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
2024 жылғы 11 қазанда басталады және 2024 жылғы 13 қарашада сағат 18.00-де аяқталады (104-б.)

9. Кандидаттарды тіркеу туралы хаттаманы жоғары тұрған сайлау комиссиясына ұсыну

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
Тіркелген күннен бастап бес күндік мерзімде (104-б. 5-т.)

10. Мәслихат депутаттығына кандидаттарды тіркеу туралы хабарды бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
Тіркелгеннен кейінгі жетінші күннен кешіктірмей (104-б. 6-1-т. 1-т., 16-1 б. 6-т.)

11. Кандидаттардың сенім білдірілген адамдарын тіркеу

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
Сенім білдірілген адамдардың тізімі тіркеуге ұсынылғаннан кейін (14-б. 8-т., 16-1-б. 6-т., 31-б.)

12. Кандидаттың және оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен активтері мен міндеттемелері туралы мәліметтердің дұрыстығын тексеру

Мемлекеттік кіріс органдары
Кандидат тіркелген күннен бастап он бес күн ішінде (104-б. 2-т.)

13. Кандидаттардың сайлау қорларының арнаулы уақытша шоттарын ашу

Учаскелік сайлау комиссиялары
Кандидат тіркелгеннен кейін (34-б. 6-т.)

14. Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттардың арнаулы шоттарына қаражаттың түсуі және олардың жұмсалуды туралы есептерді жариялау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы
Айына екі рет Ережелердің 23 т.

15. Үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындарды айқындау, оларды жарықтандыру және ақпараттандыру

Жергілікті атқарушы органдар және Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиялары

Үгіт басталғанға дейін, 2024 жылғы 13 қарашаға дейін (28-б. 6-т.)

16. Сайлау алдындағы үгітті жүргізу
Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған сәттен басталады және сайлау болатын күннің алдындағы күнгі жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады. 2024 жылғы 13 қарашада сағат 18.00 -ден кейін басталады және 2024 жылғы 7 желтоқсанда сағат 00.00-де аяқталады (27-б. 2-т.)

17. Кандидаттарға (жүгінген кезде) сайлаушылармен кездесуі үшін үй-жайлар беру және бөлінген үй-жайларда кандидаттардың сайлаушылармен кездесулер кестесін жасау және бұқаралық ақпарат

құралдарында жариялау

Жергілікті атқарушы органдар және тиісті Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиялары
Сайлау алдындағы үгітті жүргізу кезеңінде (28-б. 4-т.)

18. Әрбір сайлау учаскесі бойынша әкім қол қойған сайлаушылардың тізімдерін учаскелік сайлау комиссиясына акт бойынша ұсыну

Аудан әкімі
Дауыс беру басталардан жиырма күн бұрын 2024 жылғы 17 қараша (26-1 б. 1-т.)

19. Азаматтардың тұрғылықты жері бойынша құрылған сайлау учаскелері бойынша сайлаушылардың тізімдерін танысу үшін сайлаушыларға ұсыну

Учаскелік сайлау комиссиялары
Дауыс беретін күнге он бес күн қалғанда 2024 жылғы 22 қарашадан бастап (26-б. 1-т.)

20. Сайлаушыларды дауыс беру уақыты мен орны туралы хабардар ету

Учаскелік сайлау комиссиялары
Дауыс беру өткізілетін күнге дейінгі он күннен кешіктірмей 2024 жылғы 27 қарашаға дейін (18-б. 8) т., 38-б. 2-т.)

21. Жекелеген сайлау учаскелерінде дауыс беруді бастау мен аяқтаудың басқа уақытын белгілеу және бұл туралы шешімді сайлаушыларға жеткізу

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы
Сайлау күніне дейінгі он күннен кешіктірмей (38-б. 1-т., 3-т.)

22. Дауыс беруге арналған сайлау бюллетендерін учаскелік сайлау комиссияларына жеткізу

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы

Үш күннен ерте емес және сайлауға дейінгі бір күннен кешіктірмей

2024 жылғы 5 желтоқсанның ерте емес және 7 желтоқсанға дейін (37-б. 3-т.)

23. Дауыс беруге арналған сайлау учаскелерін ашу және тиісті хаттама жасау

Учаскелік сайлау комиссиялары
Дауыс берудің басталуына бір сағат қалғанда Дауыс беруді бастаудың басқа уақыты белгіленбесе, жергілікті уақыт бойынша сағат 06:00-де (38-б. 1-т., 40-б. 1-т.)

24. Дауыс беруді өткізу

Учаскелік сайлау комиссиялары
Сайлау күні, егер дауыс берудің басқа уақыты белгіленбесе, жергілікті уақыт бойынша сағат 07:00-ден 20:00-ге дейін (38-б. 1-т.)

25. Дауыстарды санау және сайлау учаскесінде тиісті мәслихаттардың депутаттарын сайлау бойынша дауыс беру нәтижелері туралы хаттамалар жасау

Учаскелік сайлау комиссиялары
Егер дауыс беруді аяқтаудың басқа уақыты белгіленбесе және дауыстарды санау басталғаннан 12 сағаттан аспаса, жергілікті уақыт бойынша сағат 20:00-де басталады (18-б. 8) т., 43-б.)

26. Дауыс беру нәтижелері туралы хаттаманың көшірмесін сайлау учаскесінің үй-жайында жалпыжұрттың танысуы үшін арнайы белгіленген орынға ілу

Учаскелік сайлау комиссиялары
Хаттамаларға қол қойылғаннан кейін – дереу (43-б. 8-т.)

27. Сайлау учаскелерінде дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды тиісті сайлау комиссияларына ұсыну

Учаскелік сайлау комиссиялары
Хаттамаға қол қойылғаннан кейін – дереу (108-б. 1-т.)

28. Округ бойынша дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды тиісті аумақтық сайлау комиссияларына ұсыну

Тиісті округтік сайлау комиссиясы
Хаттамаға қол қойылғаннан кейін – дереу (108-б. 1-т.)

29. Мәслихаттан шығып қалған депутатының орнына сайлау қорытындыларын анықтау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы
Сайлау өткізілген күннен бастап екі күннен кешіктірмей (14-б. 9) т., 44-б. 2-т., 108-б. 2-т.)

30. Сарқан ауданы мәслихатынан шығып қалған депутатының орнына сайлау қорытындылары туралы хабарды жергілікті бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау.

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы

Сайлау өткізілген күннен бастап жеті күннен кешіктірмей 2024 жылғы 14 желтоқсанның кешіктірмей (14-б. 9) т., 44-б. 4-т. 2) т.)

31. Шығып қалған мәслихат депутатының орнына сайланған депутатты тіркеу және куәлік пен омырауға тағатын белгі тапсыру

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы (14-б. 9) т., 46-б. 3-т., 1) т., 112-б. 1-т.)

32. Сайлау қорына түскен ақшаның жалпы сомасы, оның көздері мен сайлау алдындағы үгітке жұмсалған шығыстары туралы ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау

Сарқан аудандық аумақтық сайлау комиссиясы
Сайлау қорытындылары жарияланғаннан кейін бес күн ішінде (34-б. 4-т.)

Ескертпе: Күнтізбелік жоспардың мәтінінде «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының, Арнаулы уақытша шот ашу және сайлау қорының қаражатын жұмсау қағидаларының (ҚР ОСК 1999 жылғы 7 тамыздағы №19/222 қаулысы) нормаларына сілтемелер берілді.

КАЛЕНДАРНЫЙ ПЛАН

основных мероприятий по подготовке и проведению выборов депутата Сарканского районного маслихата вместо выбывшего, назначенных на 8 декабря 2024 года

1. Опубликование в средствах массовой информации списка избирательных округов с указанием их границ и мест нахождения территориальных, окружных избирательных комиссий

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия

Не позднее чем через десять дней после назначения выборов
Не позднее 21 октября 2024 года (пп. 6) ст. 14, ст.22)

2. Опубликование состава территориальных, окружных избирательных комиссий в средствах массовой информации

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия

Не позднее чем через десять дней после назначения выборов
Не позднее 21 октября 2024 года (п. 4 ст.13, п.3 ст.15-1)

3. Опубликование сообщения о границах избирательных участков в средствах массовой информации

Аким района
В пятнадцатидневный срок после назначения выборов

Не позднее 26 октября 2024 года (п. 5 ст. 23)

4. Опубликование состава участковых избирательных комиссий в средствах массовой информации

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Не позднее чем через пятнадцать дней после назначения выборов

Не позднее 26 октября 2024 года (п. 2 ст. 17)

5. Выдвижение кандидатов в депутаты маслихатов по одномандатным территориальным избирательным округам и представление в соответствующую окружную избирательную комиссию предусмотренных законодательством документов

Политические партии, общественные объединения, а также их структурные подразделения (филиалы и представительства) и граждане путем самовыдвижения

Начинается 11 октября и заканчивается в 18.00 часов по местному времени 8 ноября 2024 года (ст. 103)

6. Установление соответствия кандидатов в депутаты маслихатов требованиям, предъявляемым к ним Конституцией Республики Казахстан и Конституционным законом Республики Казахстан «О выборах в Республике Казахстан»

Соответствующая окружная избирательная комиссия
После представления предусмотренных документов (ст. 102, п.6 ст.103)

7. Представление в органы государственных доходов по месту жительства декларации об активах и обязательствах по состоянию на 1 октября 2024 года

Кандидат и его (ее) супруга (супруг)
До регистрации (п. 2 ст. 104)

8. Регистрация кандидатов в депутаты маслихатов

Соответствующая окружная избирательная комиссия
Начинается 11 октября и заканчивается в 18.00 часов по местному времени 13 ноября 2024 года (ст. 104)

9. Представление протоколов о регистрации кандидатов в вышестоящую избирательную комиссию

Соответствующая окружная избирательная комиссия
В пятидневный срок со дня регистрации (п. 5 ст. 104)

10. Опубликование сообщения о регистрации кандидатов в депутаты маслихатов в средствах массовой информации

Соответствующая окружная избирательная комиссия
Не позднее чем на седьмой день после регистрации (пп.6) ст. 16-1, пп.1) б. 6-1 ст. 104)

11. Регистрация доверенных лиц кандидатов

Соответствующая окружная избирательная комиссия
После представления списка доверенных лиц для регистрации (пп.8) ст. 14, пп.6) ст. 16-1, ст. 31)

12. Проверка достоверности сведений об активах и обязательствах, задекларированных кандидатом и его (ее) супругой (супругом)

Органы государственных доходов
В течение пятнадцати дней со дня регистрации кандидата (п.2 ст. 104)

13. Открытие специальных временных счетов избирательных фондов кандидатов (при обращении)

Учаскелік сайлау комиссиясы
После регистрации кандидата (п. 6 ст. 34)

14. Опубликование в средствах массовой информации отчетов о поступлении средств на специальные счета кандидатов и их расходовании

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Два раза в месяц п.23 Правил

15. Определение мест для размещения агитационных печатных материалов, их оснащение и информирование

Местные исполнительные органы и Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
До начала агитации, до 13 ноября 2024 года (п. 6 ст. 28)

16. Проведение предвыборной агитации

Начинается с момента окончания срока регистрации кандидатов и заканчивается в ноль часов по местному времени дня, предшествующего дню выборов

Начинается после 18.00 часов по местному времени 13 ноября и заканчивается в ноль часов по

местному времени 7 декабря 2024 года (п. 2 ст. 27)

17. Предоставление кандидатам (при обращении) помещений для встреч с избирателями, составление и опубликование в средствах массовой информации графика встреч кандидатов с избирателями в выделенных помещениях

Местные исполнительные органы и Сарканская районная территориальная избирательная комиссия

В период проведения предвыборной агитации (п. 4 ст. 28)

18. Предоставление по акту в участковую избирательную комиссию списков избирателей, подписанных акимом по каждому избирательному участку

Аким района
За двадцать дней до начала голосования 17 ноября 2024 года (п. 1 ст. 26-1)

19. Представление избирателям для ознакомления списков избирателей по избирательным участкам, образованным по месту жительства граждан

Учаскелік сайлау комиссиясы
За пятнадцать дней до дня голосования с 22 ноября 2024 года (п. 1 ст. 26)

20. Оповещение избирателей о дне, времени и месте голосования

Учаскелік сайлау комиссиясы
Не позднее чем за десять дней до дня проведения голосования до 27 ноября 2024 года (пп. 5) ст. 18, п. 2 ст. 38)

21. Установление другого времени начала и окончания голосования на отдельных избирательных участках и доведение решения об этом до избирателей

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Не позднее десяти дней до дня выборов (п. 1, п. 3 ст. 38)

22. Доставка избирательных бюллетеней для голосования участковым избирательным комиссиям

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Не ранее чем за три дня и не позднее чем за один день до выборов

Не ранее 5 декабря и до 7 декабря 2024 года (п. 3 ст. 37)

23. Открытие избирательных участков для голосования и составление соответствующего протокола

Учаскелік сайлау комиссиясы
За один час до начала голосования 8 декабря 2024 года в 06.00 часов по местному времени (п. 1 ст. 38, п. 1 ст. 40)

24. Проведение голосования

Учаскелік сайлау комиссиясы
В день выборов, 8 декабря 2024 года, с 07.00 до 20.00 часов по местному времени (п. 1 ст. 38)

25. Подсчет голосов и составление протоколов о результатах голосования по выборам депутатов соответствующих маслихатов на избирательном участке

Учаскелік сайлау комиссиясы
Начинается в 20.00 часов по местному времени 8 декабря 2024 года, и не превышает 12 часов с начала подсчета голосов (пп. 8) ст. 18, ст. 43)

26. Вывешивание копии протокола о результатах голосования в помещении избирательного участка в специально установленном месте для всеобщего ознакомления

Учаскелік сайлау комиссиясы
После подписания протоколов – немедленно (п. 8 ст. 43)

27. Представление протоколов о результатах голосования на избирательных участках в соответствующую избирательную комиссию

Учаскелік сайлау комиссиясы
После подписания протокола – немедленно (п. 1 ст. 108)

28. Представление протоколов о результатах голосования по округу в соответствующую избирательную комиссию

Окружная избирательная комиссия №5
После подписания протокола – немедленно (п. 1 ст. 108)

29. Установление итогов выборов депутата маслихата

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Не позднее, чем в двухдневный срок со дня проведения выборов

Не позднее 9 декабря 2024 года (пп. 9) ст. 14, п. 2 ст. 44, п. 2 ст. 108)

30. Опубликование в средствах массовой информации сообщения об итогах выборов депутата маслихата

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
Не позднее семи дней со дня проведения выборов

Не позднее 14 декабря 2024 года (пп. 9) ст. 14, пп. 2) п. 4 ст. 44)

31. Регистрация избранного депутата маслихата с вручением удостоверения и нагрудного знака

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
(пп. 9) ст. 14, пп. 1) п. 3 ст. 46, п. 1 ст. 112)

32. Опубликование информации об общей сумме денег, поступивших в избирательные фонды кандидатов, и их источниках в средствах массовой информации

Сарканская районная территориальная избирательная комиссия
В течение пяти дней после опубликования итогов выборов (п. 4 ст. 34)

Примечание: В тексте Календарного плана даются ссылки на нормы Конституционного закона Республики Казахстан «О выборах в Республике Казахстан».

Мемлекеттің дамығаны - сыбайлас жемқорлықтың жойылғаны

Жемқорлық – мемлекеттің, қоғамның дамуына тежеу болатын, болашағына кесірін тигізетін індет. Сыбайлас жемқорлықпен күресу бүгінгі күннің күрделі мәселесі болып отыр. Оған осы бастан тоқтау қоймаса мемлекетте тұрақты өсіп-өркендеу болмайды. Сыбайлас жемқорлықпен түбегейлі күресу үшін халықтың құқықтық сауатсыздығын жою, құқықты түсіндіру жұмыстарының сапасын арттырудың маңызы зор. Біздің қоғамда сыбайлас жемқорлыққа орын жоқ. Қоғамның барлық күш-жігерін біріктіріп, осы дерттің одан әрі таралмауы үшін оған бөгет болудың барлық амалдарын қолдану арқылы ғана бұл құбылысқа тиімді түрде қарсы тұруға болады. Сондықтан сыбайлас жемқорлықпен күресу барлық Қазақстан Республикасы азаматтарының міндеті деп білуіміз керек.

Біз қазір жаңа қоғамда өмір сүріп жатырмыз. Жаңа қоғамның сипаты «Мемлекеттің дамығаны – сыбайлас жемқорлықтың жойылғаны». Осы үшін де, жас буынға жемқорлықтың теріс салдары туралы ақпаратты дұрыс жеткізуіміз керек. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана қалыптасқан жағдайда ғана адам жат қылықтардан бойын аулақ ұстай бастайды, заңға қайшы келетін әрекеттерді жасауға жол бермейді.

Сондықтан Сарқан аудандық қазынашылық басқармасында алға қойып отырған міндеттерді жүзеге асыруға, қызметкерлер арасында қатерлі дертке жол бермеуге баса назар аударылып отыр. Теріс әрекет бүкіл ұжымға кері әсерін тигізбеуі үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралар атқарылуда.

Г.ОРИНОВА,
Сарқан аудандық қазынашылық
басқармасының басшысы.

Қоғамдағы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған шаралар

Сыбайлас жемқорлық қазіргі уақытта еліміздегі өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Халықаралық Transparency International (TI) ұйымының жыл сайынғы «Жемқорлықты қабылдау индексі» бойынша Қазақстан 2022 жылы 180 елдің ішінде 101-орынға ие болды. Қазақстанның көрсеткіші – 36 балл. Жемқорлық деңгейі ең жоғары елдерде жемқорлық мүлде жоқ дегенді білдіреді.

Сонымен қатар, Жетісу облысында сыбайлас жемқорлық фактілері, әсіресе білім беру саласында, ағымдағы жылы 300-ден астам дерек анықталған.

Жоғарыдағы деректерді талдай отырып, келесідей қорытындылар жасауға болады:

1. Сыбайлас жемқорлыққа мүлдем төзбеушілік деңгейіне жету үшін халыққа іс-қимыл алгоритмдерін кеңінен насихаттау;

2. Жергілікті атқарушы органдар мен халық арасында кедергісіз байланыс орнатып, ашықтық пен қолжетімділік ұстанымын жоғарылату;

3. Мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік секторлар мен азаматтық қызметкерлер арасында академиялық адалдық саясатын кең көлемде насихаттап, халықтың сенім деңгейін арттыру;

4. Түсіндірме-ақпараттық топтардың құрылуы арқылы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендету және осы саладағы волонтерлік қызметті дамыту аясында превенциялық жұмыстарды жүйелеу.

Осы орайда, «Жас Ұрпақ» жастар қоғамдық бірлестігі 8 аудан мен 2 қаланы қамтып, 50 елді мекенді аралау

іс-шарасын жоспарлады. Әкімшілікке хат жолданып, іс-шара кестесі бекітіліп, жоспар бойынша іс-сапарға мобильдік волонтерлік топ қатысты. Топ құрамында Мемлекеттік кірістер департаменті, кәсіподақ, үкіметтік емес ұйымдар, қоғамдық кеңестер, заңгерлер, нотариустар және жергілікті атқару органдарының өкілдері болды. Сарқан ауданының 3 ауылдық округінен 120-дан астам тұрғын қатысып, Амангелді ауылдық округі Шекаралық ауылы, Алмалы ауылы, Қойлық ауылдарында мәдениет үйлері мен әкімшілік ғимараттарында іс-шаралар өткізілді.

Нәтижесінде, ұйымдастырылған облыстық «Мобильді превенция» акциясы барысында жергілікті атқару органдары, үкіметтік емес ұйымдар, қоғамдық кеңестер, кіріс департаменті, жер қатынастары басқармасы, нотариустар мен заңгерлер тұрғындар арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізіп, заңгерлік кеңестер берді. Азаматтар жеке қабылданып, шешілмеген сұрақтарына қанағаттанарлық жауаптар алды. Акцияға қатысушылармен кері байланыс орнатылып, сұрақтар оң шешімін тапты.

Әкімшіке орай, тұрғындардың көптеген сұрақтары сот орындаушыларының іс-әрекеттеріне қатысты наразылықтарын көрсетті. Жетісу облысының сот орындаушылары палатасы облыстық «Мобильді превенция» акциясына қатыспағандықтан, сот орындаушыларына қатысты сұрақтар ашық күйінде қалды.

Б.ҚАЛИЕВА,
«Жас Ұрпақ» жастар қоғамдық
бірлестігі төрағасы.

101 ескертеді

Тұрмыстағы өрт қауіпсіздігі

Өрт – бұл ешкім сақтандырылмайтын апат екенін жиі естисіз. Бірақ бұл олай емес. Көп жағдайда өрт – адамдардың өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтаудағы абайсыздығы мен ұқыпсыздығының нәтижесі. Тұрмыстағы өрттердің негізгі себептері – бұл, ең алдымен, отты абайсыз қолдану (соның ішінде темекі шегу кезінде), электр жабдығының ақаулығы, пештер мен тұрмыстық электр қыздырғыш аспаптарын пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі қағидаларының бұзылуы.

Ең қорқыныштысы – өрт кезінде адамдардың үрейленіп, шошынып қалуы. От пен түтіннен қауіпсіз жерге шығу мүмкіндігі, алтын уақыттыңызың санаулы минуттарын алады. Сондықтан да, әр адам өрт шыққан кезде не істеу керек екендігін білуі қажет.

Өрт қауіпсіздігі талаптары мен электр техникалық және жылу өндіргіш құрылғыларды пайдаланудың қарапайым ережелері белгіленген, оларды сақтау өрттің туындау қауіпін барынша азайтуға мүмкіндік береді

Өрт туындаған жағдайдағы іс-әрекет:

- жанып жатқан нәрсені қысқаша және нақты сипаттаңыз. Нақты мекен-жайды атаңыз және адамдардың, жануарлардың өміріне, сондай-ақ көрші ғимараттар мен құрылыстарға қауіп бар-жоғын біліңіз.

- Егер сіз телефонға кіре алмасаңыз және бөлмеден шығуға мүмкіндігіңіз болмаса, терезені ашып, айқайлап, өтіп бара жатқан адамдардың назарын аударыңыз.
- Өрт туралы мүмкіндігінше көп

адамға хабарлауға тырысыңыз.

- Мүмкін болса, адамдарды, жануарларды, материалдық құндылықтарды қолдану үшін шаралар қолданыңыз. Мұны тез және тыныш жасау керек. Ең алдымен, олар балаларды құтқарады, қорқыныштан олар көбінесе төсектің астына, үстелдің астына, шкафта және т.б. жерлерде жасырынады.

- Өрт кезінде түтін жалыннан да қауіпті болуы мүмкін: адамдардың көпшілігі оттан емес, тұншығудан өледі. Түтінделген бөлмеден басыңызды еденге жақын ұстауға тырысып, еңкейіп шығыңыз (түтін ауадан жеңіл болғандықтан ол көтеріледі, ал төменде ол әлдеқайда аз). Қатты түтінді бөлмеде қозғалғанда, қабырғаға жағалап шығу жаққа қарай бет алыңыз. Сондай – ақ, терезелер мен есіктердің орналасқан жерін шарлауға болады. Түтін аймағындағы эвакуация кезінде, дымқыл мата арқылы дем алыңыз.

- Адамдарды құтқарғаннан кейін қолда бар өрт сөндіру құралдарымен (өрт сөндіргіштер), және де қолда бар құралдарымен (көрпе, су, құм және т.б.) өртті сөндіруге және мүлкті эвакуациялауға кірісуге болады.

- Егер сіз жануды ерте сатыда жеңе алмасаңыз, алдын ала өрт сөндірушілерді шақырмай, жалынмен өз бетіңізше күресуге үзілді – кесілді тыйым

салынады.

- Өртті өз күштеріңізбен сөндіру мүмкін болмаған жағдайда, көрші үй – жайларға, ғимараттар мен құрылыстарға, жанғыш заттарға өрттің таралуын шектеу бойынша шаралар қабылдаңыз. Осы мақсатта жанып жатқан үй – жайлардың есіктері жану аймағына оттегінің кіруін болдырмайды.

- Өрт сөндіру техникасы келген кезде оны қарсы алып, өрт болған жерді көрсету қажет.

Өрт қауіпсіздігі шараларын сақтау – ол сіздің өл – ауқатыңыздың және жақындырыңыздың өмірлерін сақтаудың кепілі! Өртті сөндіруден өртті ескерту оңай!

Ә.ҚАБДЕШОВ,
Сарқан ауданы Төтенше жағдайлар
бөлімінің аға инженері, азаматтық
қорғау аға лейтенанты.

Жемқорлыққа қарсы жұмылайық

Қазіргі көпшіліктің басты арманы – бай болу. Баю үшін ар, намысынан баз кешетіндер де біздің қоғамымызда жетерлік. Адамға ақша қызмет етпей, адам ақшаға қызмет ететін түсінік қалыптасқалы бері оның санасы уланды, дүниенің құлына айналды. Жемқорлықтың да бастауы осыдан. Осы қағиданы бұзбай қоғамдағы жемқорлықты жоя алмаймыз. Жемқорлықтың пайда болуы қоғамдағы рухани байлықтың құнсызданып, материалдық құндылықтың алдыңғы сатыға шығуының салдары. Сондықтан, біз қоғамымызда жемқорлыққа қарсы күресті – азаматтарымыздың жүрегіне рухани ізгіліктерді, құндылықтарды сіңіруден бастауымыз қажет. Рухани тұрғыдан бай адам, жемқорлықтай лас істерден жанын таза ұстайды.

Рухани азғындау баласының әкесін, шешесін өлтіруге, баладан бас тартуға т.б. жантүршігерлік істерге әкеліп соқтырып жатыр емес пе?! Сол себепті де, азаматтарымыздың жан-дүниесіне мөлдірлік сыйлар рухани байлығымызды кең тұрғыда насихаттаумен айналыссақ, жетер жетістігіміз толымды болмақ. Рухани байлық пен материалды байлықты тең дәрежеде ұстай алғанымызда ғана қоғамымыздың дамуы орнықты бола-ры сөзсіз. Жеке тұлғаның адамгершілік санасының биіктігі оның алған тәлім-тәрбиесі, мінез-құлқы мен іс әрекетін анықтайтын өлшем болып табылады. Өрбір тұлғаның өзіне тән барлық адами қасиеттері рухтан нәр алады. Ал жаман, жағымсыз қасиеттер нәпсінің көрінісі. Міне, осы себепті де біз жемқорлықпен күресті рухани сананы тазартудан бастасақ, өрбір адам нәпсінің тұтқындығынан босап, елі мен жеріне адал қызмет етер азаматқа ай-налар еді.

Осы уақытқа дейін жемқорлықпен күресу үшін түрлі әдістерді қолданып келдік. Соның ішінде, жемқорлық фактілерімен ұсталған азаматтарды жұмыстан қысқартып, ол лауазымға қайта орала алмайтын тәсілдерді қолдандық, айыпқа тарттық, соттадық, қатаң түрде жазалап, түрмеге айдадық. Алайда, айтарлықтай нәтижеге қол жеткізбедік. Себебі, біреуін жазалағанмен, оның орнына келген екінші біреу дәл сол қателікті назарда ұстап, жаңадан айла ойластырды. Тың амал табады. Адамнан қулық артылған ба?! Бар ойға алғаны өзінің материалдық деңгейін көтеру болғандықтан, ол да жемқорлыққа жол береді.

Сыбайлас жемқорлық індет, оған қарсы күрес міндет деп айтып жүрміз. Ендеше, оның шипасы – халық арасында ағарту, насихат жұмыстарын тереңінен жүргізу. Байлықты басты құндылық деп адасып жүрген азаматтарымыздың түсінігіне төңкеріс жасау. Яғни, оның сана-сезімін, сенімін, ішкі жан дүниесінің тазаруына ықпал етіп, жүрегіне иман ұялату. Біздің қоғам ақниетті, адал, намысы биік азаматтарды қажет етеді. Осы тұста, соңымыздан ерген ұрпақ тәрбиесін де ұмыт қалдырмауымыз қажет.

Болашақта өскелең ұрпақ жемқорлыққа жирене қарауы үшін біз қандай әрекет жасап, оларға қандай бағыт сілтей аламыз?! Бүгін, ертең демесек те, алдағы 10-15 жылдан кейін сыбайлас жемқорлықты толығымен ауыздықтап тастамасақ та, оның қазіргіден әлдеқайда әлсізденетіндігіне өз басым кәміл сенемін. Сол мақсатқа жету үшін өрбір отбасында, балабақшада тәрбиеленетін, мектепте білім алатын баланың бойына имандылық пен адамгершілікті, еліне, жеріне, ұлтына деген жанашырлық, патриоттық сезімді тереңінен сіңіруіміз шарт. Жаны таза, ары ақ, елі мен жерін көркейтер нағыз азамат қалыптасуы үшін ұлттық рухты жас ұрпақ бойына дұрыс дарыта алуымыз қажет. Сонда ғана біз өзіміздің қоғамымызға қауіп төндіріп, орасан зиян келтіретін жемқорлықтай келеңсіз әлеуметтік құбылыстан арашалай аламыз.

М.ВИШНЯКОВ,
«Жоңғар Алатауы» МҰТП Сарқан
орман тұқымбағының басшысы.

Осындай тақырыппен Абай ауылындағы Тасарық орта мектебінде ата-аналардың, мектеп оқушыларының қатысуымен танымдық-тағылымды кеш өтті. Кеш қонақтары - журналист-жазушы, қайраткер-қаламгер Көкімжан Қазыбаевтың туғанына 95 жыл толуына орай мемлекет және қоғам қайраткерінің туған жеріне арнайы ат басын бұрған К.Қазыбаевтың жары, Қазақстанның еңбек сіңірген мұғалімі Орынша Қарабалина, қазақ халқының мақтанышы, батыр-майдангер, жазушы Бауыржан Момышұлының келіні Зейнеп Ахметова, Сарқан ауданының Құрметті азаматы, кеден қызметінің полковнигі, журналист-жазушы Бекен Нұрахметов оқырмандармен кездесу барысында ғибратты әңгімелерге кезек берді.

Ұлылықпен жалғасқан ғибратты ғұмыр

аңызға айналған Бауыржан батырдың келіні, белгілі қаламгер Зейнеп Ахметова ұлттық салт-дәстүр төңірегінде әсерлі әңгімелерін ортаға салып, кездесудің ажарын аша түсті. "Жаһандануға жұтылып кетпес үшін не істеу керек?" деген сауалға "Ықтырмаңыз болмаса - желге өкпелеме" дегендей біздің ықтырмамыз тіліміз бен салт-дәстүріміз болуы керек" деп тыңдарманды көшелі арман-мақсаттарға жетеледі.

Кеш соңында қадірлі меймандардың

тілек-батасымен жаңа туған сәбиге ат қойылып, жүруге талпынған бүлдіршіндердің тұсауы кесілді.

Меймандар ертеңінде Қойлық ауылындағы Көкімжан Қазыбаев атындағы Мәдениет үйінің алдындағы қайраткер-қаламгердің ескерткішіне гүл шоқтарын қойып, Бақалы ауылындағы қаламгер атын алған орта мектеп ұжымымен кездесті.

Ж.МАҚАТҰЛЫ.

Жетісулық шекарашылар сынақ тапсыруда

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаментінің жеке құрамы бақылау-тексеру сабақтарын тапсыруда. Аталған сынақ жыл сайын ұйымдастырылады. Мақсаты - шекара сақшыларының кәсіби білімдері мен спорттық деңгейлерін тексеру.

Бақылау-тексеру сабақтарында әр әскери қызметші бірнеше сұрақтардан тұратын түрлі пәндерден тестілеуден өтеді. Сонымен қатар, жауынгерлік қарудан атып, спорттық нормативтер тапсырады.

Сынық соңында әр шекара сақшысының көрсеткен нәтижесіне сәйкес, бөлек-бөлек баға қойылатын болады.

Маңдайалды шекара бөлімшесі

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті Алакөл ауданы бойынша шекара басқармасына қарасты «Жетісу» шекара бөлімшесінің тарихы тым тереңде.

Негізгі бастауын өткен ғасырдан алады. Жылнамасы бірнеше жылға созылатын әскери ұжымды мамандығына адал қызмет еткен офицерлер басқарды. Қазіргі кезде «Жетісу» шекара бөлімшесіне аға лейтенант Мадияр Шәріпбек басшылық жасайды. Бұған дейін бірнеше лауазымды абыроймен атқарған шекарашы офицер бөлімшенің қырағы қызметін жоғары деңгейде жалғастыруда. Мемлекеттік шекараны заңсыз бұзуға талпынған шекара бұзушылардың жолына тосқауыл бола білген жасыл күнқағарлылардың қызметіне халық риза.

Шекара шебін күзетудегі тәжірибесі мол жетісулық шекарашылардың алдағы уақытта мол жетістікке қол жеткізетініне сенімдіміз!

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті.

● 20 октября - День работников леса

Они вносят вклад в процветание наших лесов

Осенью отмечается профессиональный праздник людей, которые своим благородным трудом сохраняют и приумножают наши лесные богатства и способствуют их рациональному использованию. День работников леса ведет свою историю еще со времен существования СССР.

В 1977 году, 18 сентября в Советском Союзе было принято «Лесное законодательство», регулирующее вопросы лесного хозяйства. И вот с этого дня одновременно с принятием «Лесного законодательства» было решено официально отмечать день работников леса.

Праздник день работников леса установлен Указом Президиума Верховного Совета СССР от 01.10.80 «О праздничных и памятных днях» в 1977 году. И с тех пор каждую осень лесники отмечают свой профессиональный праздник, день, когда все вспоминают

их заслуги, почитают их самоотверженный труд на благо общества.

Этот день отмечают не только специалисты лесного хозяйства, лесной охраны, ветераны лесопромышленного комплекса, но и все те, кто с любовью и уважением относятся к лесу. Одной из причин создания нового профессионального дня является дань уважения работникам, которые сохраняют и приумножают наши природные богатства.

Сегодня вопрос охраны природы стоит на первом месте, наряду с другими важными вопросами в мире. Начинать нужно с малого, с сознательности каждого человека живущего на земле.

В третье воскресенье октября, когда природа начинает свой осенний балет, мы отмечаем особый экологический и профессиональный праздник – День работников леса.

Эта дата в календаре призывает уважить людей, чья жизнь тесно связана с одним из самых величественных творений природы – лесом.

Лес – это не просто много деревьев. Это целый мир, полный жизни, тайн и

красоты. И именно работники леса являются его хранителями. Они знают каждый уголок своих владений, каждый шелест листа, гомон каждой птицы. Их труд – служение природе. В этот день мы благодарим лесоводов, лесорубов, лесников – всех, кто своим трудом обеспечивает нас чистым воздухом, древесиной, а также сохраняет биоразнообразие нашей планеты. Их профессия требует физической силы, глубоких знаний, любви к природе и ответственности. День работников леса – это также прекрасный повод задуматься о роли леса в нашей жизни. Лес – это наш дом, наша кладовая, наш источник вдохновения. И каждый из нас должен внести свой вклад в его сохранение.

В этот день хочется пожелать всем работникам леса крепкого здоровья, благополучия и новых достижений. Пусть лес всегда будет для вас не только местом работы, но и источником радости и вдохновения.

С Днем работников леса! Ваша работа – это не просто профессия, это служение природе. Спасибо за ваш труд! Уважаемые хранители леса, сегодня Ваш праздник! Поздравляем Вас от души и желаем терпения, здоровья, продолжайте также любить природу и заботиться о ней. Вы – настоящие энтузиасты! Хотим, чтобы Вы никогда не узнали, что такое пожар или браконьер! Успехов в работе и процветания!

Р. ВИШНЯКОВА,
инженер экологического просвещения Лепсинского филиала РГУ «Жонгар – Алатауский» ГНПП.

ХАБАРЛАНДЫРУ

► Көлемі 18 сотық коммерциялық жер сатылады. Құжаттары дайын. Сарқан қаласында орталықтан қашық емес, бизнес жүргізуге қолайлы жерде, Абай мен Пушкин көшелерінің қиылысында орналасқан. 12 қанатты үлкен қазақ үй және 8 қанатты кіші қазақ үй, 30 шаршы метрлі тапшандар, 40 шаршы метрлі беседка, әжетханасы бар.

Қасында үйі де бар. Екі жерге тартылған суы, көлік тұрағы, түгелдей қоршалған жер жазда кәсіп ашуға немесе дүкен салуға өте ыңғайлы. Бағасы 20 млн теңге, келісім бар. Мына телефондарға хабарласыңыздар: 8702 1945120, 8777 3742851, 87018513026.

► Токтаров Болатбек Балтабековичтің атына ҚР ІІМ-нен 11.03.2020 жылы 046008217 нөмірімен тіркелген жеке куәлік жоғалуына байланысты жарамсыз деп танылсын.